

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Inrichting natuurontwikkelingsgebied Noordwaard
(gemeente Werkendam)

23 mei 2002

758-86

ISBN 90-421-0982-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER	2
2.1 Algemeen.....	2
3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER EN AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING.....	3
3.1 Ecotoxicologie en waterkwaliteit	3
3.2 Alternatieven.....	4
3.3 Proefboringen NAM	4
3.4 Evaluatie	4

1. INLEIDING

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Zuid en Rijkswaterstaat, directie Zuid-Holland hebben zich als doel gesteld in de polder Noordwaard, gelegen ten westen van Werkendam een aaneengesloten¹ zoetwatergetijdengebied te ontwikkelen met open water, riet- en biezenvelden, moerasbossen en open terreinen. Tevens is als nevenschikt doel in de procedure later toegevoegd het leveren van een bijdrage aan de vergroting van de bergings- en afvoercapaciteit van de grote rivieren, teneinde toekomstige hoge rivierafvoeren beter te kunnen opvangen. Dit is in een aanvulling op het MER beschreven.

Door de laatste doelstelling is de milieueffectrapportage(m.e.r.)plicht vervallen. Deze was in eerste instantie gekoppeld aan de ontgrondingenvergunning. Bevoegd gezag, de gemeente Werkendam heeft er toch voor gekozen vrijwillig de m.e.r.-procedure te doorlopen. Het milieueffectrapport (MER) is nu gekoppeld aan het bestemmingsplan en het inrichtingsplan.

De Commissie heeft de volgende stukken ter toetsing ontvangen:

- MER Natuurontwikkeling Noordwaard (december 1998);
- aanvulling MER Natuurontwikkeling Noordwaard (maart 2002);
- samenvatting MER Natuurontwikkeling Noordwaard (maart 2002);
- Inrichtingsplan Natuurontwikkeling Noordwaard (maart 2002);
- ontwerp Bestemmingsplan Natuurontwikkeling Noordwaard (maart 2002).

Bij brief van 19 maart 2002² heeft de gemeente Werkendam de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde MER met toebehoren. De stukken zijn op 22 maart 2002 ter inzage gelegd³. Op 14 mei 2002 heeft een informeel overleg plaatsgevonden tussen Commissie en initiatiefnemer betreffende de mogelijke effecten van het initiatief op de drinkwatervoorziening.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

---

¹ In het MER is nog sprake van een doelstelling waarin wordt gesproken over een niet verontreinigd in plaats van een aaneengesloten zoetwatergetijdengebied.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁵ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan. In tegenstelling tot wat inspraakreactie nr.1 weergeeft is de Commissie wettelijk verplicht in deze fase de inspraakreacties mee te nemen in haar advies.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁶, zoals vastgesteld op 2 juli 1996;
- op eventuele onjuistheden⁷;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁸.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluiten over het bestemmingsplan en het inrichtingsplan. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER en in de bijgevoegde informatie⁹ aanwezig** is.

De Commissie constateert dat in de loop der tijd de doelstelling van dit project een belangrijke verandering heeft gekregen. Rivierverruiming is toegevoegd als gelijkwaardig hoofddoel aan het hoofddoel natuurontwikkeling. De richtlijnen zijn op die verandering niet aangepast. In het MER is een aantal doelen ten behoeve van de natuurontwikkeling gesteld. Ten behoeve van het doel rivierverruiming zijn geen doelen gesteld. Onduidelijk blijft wanneer voldoende is voldaan aan deze doelstelling. Het doel is niet geoperationaliseerd. Uit de berekeningen¹⁰ blijkt dat wordt gesproken over een verlaging van de maatgevende hoge waterstand bij het plangebied met 9 à 10 cm van de Merwede. De Commissie gaat ervan uit dat dit het geoperationaliseerde doel is.

In de aanvulling op het MER is het (inter)nationale natuurbeleid goed uitgewerkt¹¹. De behandeling van soorts- en gebiedsbeschrijving voor de verschillende alternatieven is helder beschreven. De uiteindelijke toetsing en beoordeling¹² leiden tot de conclusie dat de natuurwaarden na de ingreep toe zullen

---

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁸ Wm, artikel 7.10

⁹ Zie inleiding waarin de te toetsen onderdelen worden genoemd.

¹⁰ Die in de samenvatting worden gegeven.

¹¹ Zie ook inspraakreactie nr. 1 (bijlage 4) die respect uitspreekt voor de analyse van de gevolgen.

¹² Paragraaf 4.3 van de aanvulling.

nemen. Alleen bij de aanleg van het inrichtingsplan kunnen ongewenste effecten op enkele beschermde planten- en vogelsoorten optreden. In de aanvulling wordt voorgesteld hiervoor maatregelen nader uit te werken om die ongewenste effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Die nadere uitwerking zou volgens de aanvulling gebaseerd moeten zijn op resultaten van aanvullend veldonderzoek voor een aantal specifiek te benoemen habitats en soorten¹³.

De thematische vergelijking van alternatieven zorgt voor een goede integratie van de verschillende milieuaspecten.

Gezien de ontwikkelingen van deze m.e.r. in de tijd neemt de samenvatting een zeer belangrijke positie in het geheel. Dit document is het enige dat de verschillende notities goed combineert en tot een geheel brengt.

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER EN AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

In dit hoofdstuk maakt de Commissie opmerkingen en geeft zij adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming, maar geen betrekking hebben op essentiële tekortkomingen.

3.1 Ecotoxicologie en waterkwaliteit

De Commissie constateert dat de doelstelling zoals gesteld in het MER ten aanzien van de natuurontwikkeling in de aanvulling is gewijzigd. Zo werd in het MER gesproken over een niet-verontreinigd zoetwater getijdegebied, in de aanvulling wordt gesproken over een aaneengesloten zoetwater getijdegebied. In de richtlijnen staat dat een belangrijke keuze bij dit project ligt bij de toetsingscriteria die worden gesteld om te bepalen wanneer het buitenwater kan worden binnen gelaten. Bij de veranderde doelstelling is de verontreiniging van het inlaatwater kennelijk niet meer aan de orde. Dit is terug te vinden bij de toetsingscriteria. In de uitwerking van alternatieven (en ook al in de beschrijving van de huidige situatie) wordt niet helder wat nu het relatieve aandeel van verschillende waterstromen is en de daaruit resulterende waterkwaliteit. De methodiek richt zich in kwantitatieve zin vooral op peil(schommeling)en en ecotopen en benoemt de waterkwaliteit slechts kwalitatief. Er zijn geen toetsingscriteria genoemd voor het binnenlaten van water anders dan de beleidsmatige doelstellingen. In feite worden deze criteria niet gebruikt door te stellen dat de natuur meer baat heeft bij een grote toename van het areaal voor planten en dieren dan nadelige gevolgen van de ecotoxicologische risico's zoals bioaccumulatie¹⁴. In het MER is berekend dat bioaccumulatie zal optreden (zie ook § 3.4).

---

¹³ Zie ook inspraakreactie nr. 5 (bijlage 4) die het belang van het beschikbaar komen van actuele inventarisatiegegevens benadrukt.

¹⁴ Zie ook inspraakreactie nr. 1 (bijlage 4) die aangeeft dat een heel zorgvuldige analyse nodig is om te komen tot het besluit wanneer de dijken naar het buitenwater kunnen worden doorgestoken. Reactie nr. 4 spreekt tevens haar bezorgdheid uit over de mogelijke ecologische gevolgen.

3.2 Alternatieven

Op zich is het nulplusalternatief een oplossing die wat natuurwaarden betreft bijna gelijkwaardig is met de "open" alternatieven. Temeer daar het ondiepe open water op den duur deels zal verlanden. In de vergelijkende tabel 2 in de samenvatting schijnt niettemin het nulplusalternatief slechter te scoren. Dit heeft vooral te maken met de keuze van de criteria (levensgemeenschappen van stagnant water moet het opnemen tegen levensgemeenschappen van zoetwatergetijden naast levensgemeenschappen van stromend water). Inzichtelijker is het om een vergelijking te maken aan de hand van aanwezige doeltypen en doelsoorten (waaronder Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten). Waarschijnlijk was dan gebleken dat het nulplusalternatief vergelijkbaar was met de andere alternatieven. Echter een stagnante verlandingssituatie is niet het doel van dit project. In die zin is het dus geen reëel alternatief. Daarmee is dit voldoende behandeld in het MER.

3.3 Proefboringen NAM

De Raad van State heeft 20 maart 2002 uitgesproken dat de NAM proefboringen mag doen naar gas in de Biesbosch. Van belang voor het project de Noordwaard is te achterhalen waar die precieze locatie voor de proefboringen is en waar de locatie van eventueel daadwerkelijke boringen zal zijn. Ligt dit binnen het (hydrologisch) invloedsgebied van het initiatief, ja of nee? In de staatscourant van 21 maart 2002 wordt gesproken over het oostelijk deel van de Biesbosch als locatie voor proefboringen. Als dat zo is zal het met de hydrologische beïnvloeding waarschijnlijk mee vallen.

| De Commissie adviseert na te gaan wat de exacte locatie is van de NAM proefboringen en na te gaan of deze binnen het (hydrologisch) invloedsgebied van het initiatief vallen. Zo ja, dan wordt geadviseerd na te gaan wat de effecten zijn en mogelijke mitigerende maatregelen.

3.4 Evaluatie

In het MER wordt erkend dat er meer dan geringe risico's bestaan op doorvergiftiging (accumulatie van microverontreinigingen in een aantal voedselketens).

| Daarom adviseert de Commissie dit aspect op te nemen in het meetprogramma voor de Biesbosch in het totaal.

Uit de risicoanalyse in het MER met betrekking tot de kwaliteit van het in te nemen drinkwater blijkt dat bij lage afvoeren van Rijn en Maas een klein gedeelte Rijnwater bij de inlaat komt via de Amer. Tevens blijkt dat bij langdurige lage Maasafvoer de kans dat het percentage Rijnwater dat via de Noordwaard het innamepunt kan bereiken hoger wordt.

| De Commissie adviseert na het uitvoeren van het initiatief de herkomst van het water bij de inlaat te meten via het meten van de watersamenstelling en in overleg met het Waterwinbedrijf doeltreffende maatregelen te nemen om mogelijke nadelige effecten te voorkomen.